

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

ISSN: 2992-8902

Digital
Object
Identifier

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIALS
NUMBER
SYSTEM-CENTRE

74-91 XALQARO DARAJA

MAXSUS SON, 2024

IJTIMOIY, IQTISODIY, SIYOSIY, ILMIY, OMMAKOP JURNAL

2024-YIL 18-19-APREL

**"RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AGROIQTISODIYOT VA
BUXGALTERIYA HISOBINING DOLZARB MUAMMOLARI VA
ULARNING YECHIMLARI" PROFESSOR NURILLA SULAYMONOVICH
SANAYEV TAVALLUDINING 85 YILLIGIGA BAG'ISHLANGAN**

XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI, 2024

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 678 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 19-aprel kuni ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., professor

Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi

Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Benazir ustozni yod etib	10
Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti jamoasi	
Qishloq xo'jaligi taraqqiyotining ustuvor yo'nalishlari.....	12
Yunusov Xudaynazar Beknazarovich	
Agroklasterlarda biznes jarayonlari moliyaviy natijalari hisobini takomillashtirish	14
Alikulov Abdimo'min, Koshkaldal Irina	
Assessment of the ESG rating of banks.....	19
Ruziyeva Elvira, Eshmuradov Ulugbek	
Contract Preferences of Smallholders: Evidence From a Study on Potato Production in Uzbekistan	24
Sanaev Golib, Sanaeva Rakhima, Nurullaev Ulmasjon, Nurullaeva Bakhora, Sanaev Anvar	
Taxation Systems in the Agricultural Production Sphere in the Context of Resistance to Shadow Economy	34
Koshkaldal Iryna, Dombrovska Olena, Alikulov Abdimumin	
Factors Influencing Farmers' Cooperation in Irrigation: A Study of Samarkand Province, Uzbekistan	39
Tadjiev Abdusame Abduxamidovich	
Xalqaro standartlar asosida qishloq xo'jaligida kapital qo'yilmalar hisobi hamda hisobotlarini takomillashtirish.....	43
Xasanov Baxodir Akramovich, Egamberdiyeva Salima Rayimovna, Raxmatov Jonibek Ismoil o'g'li	
Tijorat banklarida ichki auditida muhimlik va auditor riski masalalari.....	50
Ibragimov Abdugapur Karimovich, Qo'ldoshev Dilshod Melixurozovich	
Agroklasterlar ichki sotish jarayonida transfert baholarni belgilashni tashkiliy-uslubiy jihatlari	57
Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
Auditda regression tahlilni qo'llashning xususiyatlari	64
Tajekeev Ziyatdin Kobeyisovich	
Uzumchilik fermer xo'jaliklarida ishlab chiqarish xarajatlari hisobini takomillashtirish.....	67
Ibragimov Mansur Mardonovich	
Xalqaro standartlar asosida qishloq xo'jaligida aktivlarni tasniflash, ularning hisobi va hisobotini takomillashtirish.....	71
Egamberdiyeva Salima Rayimovna	
The Place of Digitalisation in the Rural Areas Development of Ukraine.....	76
Riasnianska A. M., Kniaz O. V.	
Yalpi ichki va hududiy mahsulotning ko'payishida faol tadbirkorlikning o'rni	79
Salamov Ibroxim, Kudratov Rizo Turdibayevich, Nazarova Maryam Sharipovna	
Inflyatsion targetlash rejimining pul-kredit siyosatini amalga oshirishdagi ahamiyati	84
Fayziyev Oybek Raximovich	
Asalarichilikning qishloq xo'jaligi iqtisodiyotidagi o'rni va uni rivojlantirish istiqbollari.....	89
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
Uzumchilik majmuining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi va uning tamoyillari.....	94
Boltayev Nazarbek Narzullayevich	
Mintaqaviy klasterning xususiyatlari.....	98
Urdushev Hamrakul	
Considerations for Bolstering Entrepreneurship in the Evolution of the Domestic Economy	102
Shadiyeva Gulnora Mardiyevna	
Chorvachilik tarmog'ida ishlab chiqarish samaradorligini oshirish imkoniyatlari.....	107
Kudratov Rizo Turdibayevich, O'roqov Feruz Ibodullayevich	
Oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirishning hududiy jihatlari	112
Kazakova Zulayho Salaxiddinovna, Nazarova Maryam Sharipovna	

Yalpi ichki mahsulot va uni hisoblashni takomillashtirish yo'llari.....	117
Xalmurzaev Mansur, Abdushukurov Xondamir	
Qishloq xo'jaligi korxonalarida tovar-moddiy qiymatliklar hisobini takomillashtirish yo'nalishlari.....	122
Raximova Umida Rabbimovna	
Mamlakatimiz agrar tarmog'ida innovatsiyalarga asoslangan tadbirkorlikni rivojlantirish.....	127
Olimova Nodira hamrakulovna	
Banklarda ichki auditni xalqaro audit standartlari asosida takomillashtirish.....	131
Rizayev Nurbek Qodirovich, Boymatova Chinora Ilxomovna	
Agroklastarlarda asosiy vositalarni modernizatsiyalash va ta'mirlash xarajatlari hisobini takomillashtirish.....	137
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Ibodullaev D., Abdushukurov Xondamir Botiraliyevich	
Davlat budjetida boshqaruv xarajatlarini moliyalashtirishni takomillashtirish yo'llari va xarajatlarining optimallashtiruv muammolari.....	142
Narziyeva Guzal Baxtiyorovna	
Bandlikni ta'minlash va kambag'allikni qisqartirishni yuzaga keltiruvchi sabablar hamda ularning yechimi.....	146
Ahmatova Qunduzbonu Asliddinovna, Sunnatullayev Musurmon Sunnatullo o'g'li, Salamov Ibroxim	
Global iqtisodiy rivojlanish sharoitida yashil iqtisodiyot muammolari	151
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Musurmonov Nodirbek Ahmadovich	
Menejer boshqaruvida boshqaruv mehnati va guruhlar dinamikasi	155
Xasanova Sitara Islamovna	
G'allachilik klasterlarida buxgalteriya hisobi shakllarini takomillashtirish.....	158
Yuldashev Serali Xaitovich	
Современность услуг агропромышленного комплекса в условиях инновационной экономики положение дел	163
Тураев Баходир Хатамович, Рузиев Хамрокул Жураевич	
Влияние внешних факторов на эффективность производства животноводства.....	170
Хамдамова Насиба Аблакуловна	
Banklarda ichki auditni rejalashtirish masalalari.....	173
Ibragimova Iroda Rashid qizi, Safarov Abdumajit Abdixamidovich	
The Importance of Digital Technologies in the Development of Agriculture.....	179
Rabbimov Elbek Abdulloyevich	
Yakka tartibdagi tadbirkorlarni soliqqa tortish o'zini o'zi band qilishni davlat tomonidan tartibga solish shakli sifatida.....	182
Pardayeva Ozoda Mamayunusovna, Javmanov Jamshed Abdusamatovich	
O'zbekiston pensiya tizimida pensiya hisoblash va to'lashni rivojlantirishda xorijiy mamlakatlar tajribasini uyg'unlashtirish.....	186
Xasanov Baxodir Akramovich, Nurmanov Din-Axmed Tileubayevich	
Uzumchilik mahsulotlari eksportini oshirish omillari	193
Ibragimov Mansur Mardonovich	
Korxonalarning xo'jalik faoliyati hisobining mohiyati, ahamiyati va hisob turlari.....	196
Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich, Tilabov Shohruh Baxriddin o'g'li, Irisboyev Raxmatilla Shavkat o'g'li	
Raqamli iqtisodiyotning o'zbekistondagi holati va uning rivojlanish istiqbollari	200
Kazakova Zulayho Salaxiddinovna, Abdullayev Sanjar Sayfiddin o'g'li, Sunnatullayev Musurmon Sunnatulla o'g'li	
Fermer xo'jaliklar faoliyatida investitsiyalarning o'rni.....	204
Nomozova Mahliyo Mamirjon qizi, Yuldashev Muhammad Utkir o'g'li, Solijonova Diyora Xaydarali qizi, Saydullayev Akbarali Akram o'g'li, Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
Raqamli iqtisodiyotning o'rni va joriy etishdagi imkoniyatlari.....	209
Salamov Ibroxim, Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Ummatov Begzod Ikrom ugli, Bekpolatov Sultonxon Sherzod ugli	
Raqamli iqtisodiyot sharoitda asosiy vositalarni hisobga olishni takomillashtirish.....	214
Xatamov Kobil Xayriyevich, Sodiqov Xayrulla Sattorovich	
Improving Cost Accounting for Sales of Agricultural Products in Farms	218
Abdimumin Alikulov, Ulugbek Eshmuradov, Khondamir Abdushukurov	

Servis korxonalarini raqamli iqtisodiyotga o'tkazishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish	224
Kurbanova Raxima Jamshedovna	
Raqamli iqtisodiyotning bugungi kundagi holati.....	228
Nurmanov Sherzod Xujayarovich, Eshimova Gulandom Botir qizi, Daniyarov Xurshid Baxtiyarovich	
Qoramolchilikda ozuqa ta'minotini yaxshilash yo'llari	233
Nurullayev Ulug'bek Uytalovich, Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
Meva-sabzavotchilik klasterlarida faol tadbirkorlikning iqtisodiy samaradorlikni oshirishdagi o'rni	236
Ibroxim Salomov, Roziyeva Gulxayo Chorievna	
Qishloq xo'jaligini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	242
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Isaxonov Shaxzodjon Nurali o'g'li	
O'zbekiston chorvachiligidagi muammolar va ularning yechimi.....	246
Xudoyberdiyeva Marifat Umarovna, Xamdamova Nasiba Ablakulovna, Esirgapov Diyor Akramovich, Ulmasov Tohir Suvonqulovich	
Qishloq xo'jaligi iqtisodiyotini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning o'rni va ahamiyati	249
Kazakova Zulayho Salaxiddinovna, Ulmasov Amirxon Rasul o'g'li, Botirov Bekzod Ulug'bek o'g'li	
Механизмы и инструменты финансирования малых и средних сельскохозяйственных предприятий (На примере Центральноазиатского региона).....	253
Худойбердиева Асила	
Agroklastarlarda kapital qo'yilmalar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish masalalari.....	259
Irisboyev Rahmatillo Shavkat o'g'li, Jo'rayeva Diyora Olimjonovna, Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
Milliy iqtisodiyotda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rolini oshirishning ustuvor yo'nalishlari	265
Saidxonov Akmalxon	
Improving Accounting and Auditing of Inventories in Agricultural Clusters	269
Raximova Umida Rabbimovna	
Maishiy xizmatlar sohasining rivojlanish tendensiyalari va kambag'allikni qisqartirishdagi o'rni.....	272
Rajabov Navruzbek Azimjonovich	
Chorvachilik tarmog'ida mahsulotlarni qayta ishlash samaradorligini oshirish imkoniytlari	277
Salomov Ibroxim, Nurmanov Sherzod Xujayarovich, Hotamov Adhamjon Asqarjon o'g'li	
Порядок применения и актуальность международных стандартов финансовой отчетности в деятельности коммерческих банков и предприятий	282
Нарзиева Гузал Бахтиёровна, Хомидов Асилбек Отабек угли, Асомиддинов Хусан Асомиддин угли, Болтабаев Диёрбек Омондурди угли	
Savdo korxonalarida segmentar hisobning o'rni va ahamiyati	286
Mardonov Mamed Shavkatovich, Bobomuradova Sarvinov Ziyadullayevna	
Livestock Development Problems and Prospects in Uzbekistan	289
Khamdamova Nasiba Ablakulovna, Ulmasova Oyul Bakhtiyarovna, Xudayberdiyeva Marifat Umarovna	
Понятие и учет капитальных вложений в агрокластерах.....	292
Жураева Диёра Олимджановна	
Xizmat ko'rsatish korxonalarini innovatsion modernizatsiyalashda iqtisodiy samaradorlikni hisoblash metodini takomillashtirish	297
Kurbanova Raxima Jamshedovna, Umurzoqova Sevinch Karim qizi	
Tarmoq mahsulotlarini ishlab chiqarish va sotishda innovatsion texnologiyalarni qo'llashning iqtisodiy samaradorligi	301
Nazarova Maryam Sharipovna, Kazakova Zulayho Salaxiddinovna	
Maishiy xizmatlar sohasini tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirishda raqamli innovatsion texnologiyalarning roli va ahamiyati	304
Quliyev Begimqul Melikovich	
O'zbekiston iqtisodiyotining rivojlanishi va iqtisodiy o'sish uchun barqaror investitsiya muhitini ta'minlash masalalari.....	308
Raximova Umida Rabbimovna, Elmurodova Dilnoza Farxodovna	

Biznesni qo'llab-quvvatlashda iqtisodiy-ijtimoiy holatni yaxshilash imkoniyatlari	311
Salamov Ibroxim, Janibekov Faxriddin Beknazarovich, Ulmasova Oygul Baxtiyorovna, Xudayberdiyeva Marifat Umarovna	
G'alla urug'chiligidagi boshlang'ich hisob va ichki nazoratni takomillashtirish	315
Yuldashev Sherali Xaitovich, Yusupov Uchqun, Zokirov Behruz	
Baliqchilik xo'jaliklarini rejalashtirishning ahamiyati va bosqichlari	318
Dosmuratova Shaxista Kengashovna	
"Yashil" iqtisodiyot: konsepsiyaning shakllanishi va asosiy kategoriyalari	321
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Toshpulatova Kamola Xurshed qizi	
Sutchilik yo'nalishidagi xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatida marketing elementlaridan foydalanish	324
Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
Biznes jarayonlarida "xarajat" va "tannarx" kategoriyalarining nazariy jihatlarini	328
Xondamir Abdushukurov, Ulug'bek Eshmuradov	
Перспективы развития бухгалтерского учета и аудита на основе международных стандартов	333
Рахимова Умида Раббимовна, Асомиддинов Хусан Асомиддин угли, Болтабаев Диёрбек Омондурди угли, Хомидов Аслбек Отабек угли	
Asosiy vositalarni hisobga olishning xalqaro va milliy standartlarda aks ettirishning farqli jihatlarini	336
Xatamov Kobil Xayriyevich, Turabaeva Ozoda Ilxambekovna	
Qishloq hududlarida ekoturizm maskanlarining turistik salohiyati va sig'imi tahlili	340
Abduraxmanova Aqida Fayzulla qizi, Xoshimova Sevara Bahromovna, Sayfullaev Umidulla Fazliddin o'g'li	
Chorvachilik tarmoqlarida otchilik infratuzilmasining hozirgi holati va istiqboldagi iqtisodiy samaradorligini oshirish imkoniyatlari	346
Salamov Ibroxim, Nurmanov Sherzod Xujayarovich, Tursunov Alpomish Amanovich, Yo'ldoshev Raxim Nuriddin o'g'li	
Qishloq xo'jaligi klasterlari va fermer xo'jaliklari faoliyatida raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari	351
Nasimjon Babayev, Dilorom Yorbekova, Umidullo Fayzullayev	
Agroklastarlarda biznes jarayonlari sotish hisobini takomillashtirish	354
Abdunazarova Sevinch, Aliqulova Zebuniso, Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida qishloq xo'jalik ishlab chiqarishining samaradorligi	360
Kudratov Rizo Turdibayevich, Abduxaliqova Farangiz Abduxoliq qizi	
Increasing Efficiency of Catering Enterprises Through Modernization	365
Kurbanova Rakhima Jamshedovna	
Chorvachilik majmuasi infratuzilmasi va uni rivojlantirish	369
Nurmanov Sherzod Xujayarovich, Aslonov Xotamjon Sharibboy o'g'li	
Davlat-xususiy sherikchiligini rivojlantirishda klasterlarning ahamiyati	373
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Raxmatullayev Sherzod Mexriddinovich	
Studying the Features of Innovative Development in The Agricultural Sector of the Economy	377
Yorbekova Dilorom Muxammadkulovna	
Chorvachilikda klasterlashning ayrim masalalari	380
Urdushev Hamrakul, Mavliyanov Majid Tuychiyevich	
Issues of Development of "Green Economy" in the Context of the Actualization of the Problem of Ecology and Climate Change	385
Mukhayyo Dustova	
Xizmatlar sohasi rivojlanishining aholi turmush darajasiga ta'siri	390
Xudoyberdiyeva Marifat Umarovna	
Baliqchilik xo'jaliklarini rivojlantirish prognozini ishlab chiqish masalalari	393
Dosmuratova Shaxista Kengashovna	
Mahalliy soliqlar va mahalliy yig'imlarning iqtisodiy mohiyati	396
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Asomiddinov Husan Asomiddin o'g'li	
Turizm korxonalari hisob siyosatini shakllantirish	400
Ibragimov Mansur Mardonovich	

Korxonalarda moliyaviy holatini ifodalovchi ko'rsatkichlar tahlili	404
Isturdiyev Hasan Abdigapparovich, Tilabov Shohruh Baxriddin o'g'li, Yusupova Ergashoy	
Innovatsiya, innovatsion iqtisodiyot atamalarining mohiyati va ulardan samarali foydalanish yo'llari.....	408
Xudoyberdiyeva Marifat Umarovna, Boyjigitov Kamronmirzo Sobirjon o'g'li, Obloberdiyev Shuxrat Sharof o'g'li	
The Processing Indicators of Livestock Products on the Basis of Economic Statistical Models	411
Yorbekova Dilorom Muxammadkulovna, Hotamov Adhamjon Asqarjon o'g'li	
Paxta-to'qimachilik klasterlarida tola ishlab chiqarish xarajatlari tahlili	414
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Farangiz Rustamova	
Meva-sabzavotchilikni rivojlantirishda klaster yondashuvining afzalliklari	419
Eshankulov Sirojiddin Xakimovich	
Prospects for Leaving the Population Out of Poverty	424
Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Radjabov Navruzbek Azimjonovich, Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Fayzullayev Umidullo Xayrullo o'g'li	
Tijorat banklarida korrupsiyaga qarshi kurashishning kompayens nazorati usullarini takomillashtirish.....	429
Sultonov Abrorbek Umarali o'g'li, Axmedov Shuxrat Xikmatullayevich	
Segmentar va moliyaviy hisobot tuzishda xo'jalik yurituvchi subyektlar mulkini baholashning metodologik muammolari	435
G'olibjon Alikulov	
Raqamli iqtisodiyotga o'tish orqali yashirin iqtisodiyotni jamiyatga ta'sirini kamaytirish	439
Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Abdusalomov Farruh G'ayrat o'g'li	
Sustainable Farming Futures: the Economic Need of Climate Change Program in Uzbekistan.....	443
Akhmadjon Nurullaev, Sanayeva Raxima Amirqulovna, Visola Khasanova, Bakhora Nurullaeva, Anvar Sanaev	
Problems and Prospects of Cadastral Valuation of Land Resources in the Republic of Kazakhstan	447
Berdimurat Nazimgul, Bassybekova Zh.B.	
Значение цифровизации в сельском хозяйстве	451
Сыздықова Азиза Оралбайқызы, Сапарова Айнура Алпамысовна	
Xizmatlar sohasi samaradorligini oshirish masalalari	456
Mirzayev Qulmamat Jonuzakovich, Mardanova Mohidil Otabek qizi, Mirzayev Azzamjon Jonuzokovich	
Aholini o'z-o'zini bandlikka jalb qilish orqali ishsizlik darajasini pasaytirish.....	461
Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Jo'rayev Sherali Anor o'g'li	
Innovatsiyani joriy qilishning fermer xo'jaliklari daromadlariga ta'siri	465
Eshboyev Diyorbek Yo'ldosh o'g'li, Sinayev Sherali Islom o'g'li, Ismoyilov Azamat Isroyilovich	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga muvofiq daromadni tan olish masalalari.....	471
Kozimjonov Abrorbek	
O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning yutuqlari va muammolari.....	475
Ochilova Mohigul Toshtemir qizi	
Soliq ma'murchiligida raqamli iqtisodiyotning ahamiyati va uning ilmiy-nazariy asoslari tahlili	479
Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Holmirzayev Sardor Ravshan o'g'li, Tursinaliyev Abdulaziz Shokirjon o'g'li	
O'zbekistonda davlat xizmatlari ko'rsatish milliy tizimini rivojlanishi: xronologik tahlil.....	484
Hasanov Habibullo	
Chorvachilikning mamlakat iqtisodiyotidagi ahamiyati va uning rivojlanishi.....	488
Xamdamova Nasiba Ablakulovna, Tirkashev Farxod Mahmudovich, Sayfullayev Akbar Xoljigit o'g'li, Erkinov Samandar Maxmudovich	
O'zbekiston chorvachiligiga oid FAO ma'lumotlari haqida	493
Pardayeva Kamola	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga muvofiq xaridorlar bilan tuziladigan shartnomalar asosida tushumni hisobga olishning ahamiyati	498
Norbekov Davron	
Paxtachilik klasterlarida ishlab chiqarishga ta'sir etuvchi omillarning tahlili	502
Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Abduraxmonov Orifbek Odiljon o'g'li	

Raqamli iqtisodiyotning zamonamizdagi bugungi o'rne	506
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Zarmaxmatov Nomojjon Baxodir o'g'li	
Improving Cost Audit in Innovation Activities	510
Mustafoev is the son of Akbar Mustafa	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobotni mxs asosida transformatsiya qilish zaruriyati	514
Xolmurodov Otabek	
Klasterlarni tashkil etishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari va ularning mamlakat iqtisodiyotida tutgan o'rne	521
Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Homidov Aslbek Otabek o'g'li, Asomiddinov Husan Asomiddin o'g'li, Boltayev Diyorbek Omondurdi o'g'li	
Soliq imtiyozlarini nazariy asoslash va huquqiy tartibga solish	526
Uralov Baxtiyor Maxmudovich	
Sug'urta shartnomalari va sug'urta majburiyatlari hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida takomillashtirish	531
Ochilov Ilyos Keldiyorovich	
Обеспечение привлекательности инвестиции коммерческих банков	537
Назаров Килич Холмурадович, Нафасов Шохрухбек Хошимович	
O'zbekistonda tashqi savdoning rivojlanishi va muammolari	539
Xudayberdiyev U.	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida mehnatga haq to'lashning nazariy jihatdan tashkiliy-iqtisodiy asoslari	542
Rajabov Navruzбек Azimjonovich, Toshmurodova Dilbar Muzaffar qizi	
Human Capital in Education	546
Ibragimov Mansur Mardonovich, Ergashev Olloyor	
Qishloq joylarida xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish hamda o'zini o'zi band qilish orqali ishsizlikni kamaytirishning nazariy asoslari	551
Jo'rayev Sherali Anor o'g'li, Abdikarimov Nazirbek Odil o'g'li, Uralov Baxtiyor Maxmudovich	
Uchqora uzumi-mayizini yetishtirishning iqtisodiy samaradorligini oshirish imkoniyatlari	555
Salamov Ibroxim, Kudratov Rizo Turdibayevich, Janibekov Faxriddin Bекnazarovich	
Moliyaviy natijalarning tavsifini takomillashtirish	561
Yusupova Farizabonu Zarifovna	
Kambag'allik va uni qisqartirish yo'llari	564
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Do'stiyorov Mirabbos Erkin o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida aholi turmush darajasini oshirishda xizmat ko'rsatish sohasining ahamiyati	568
Xolmurodov Otabek	
O'zbekistonda aholi turmush darajasi va daromadlarining o'ziga xos xususiyatlari	570
Rajabov Navruzбек Azimjonovich, Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Saidmurodov Sardor Mirsalohovich	
SWOT-анализ конкурентоспособности национального туризма в Узбекистане в условиях преодоления последствий пандемии	574
Ochilova Mohigul Toshtemir qizi, Abduzoirov Sarvarbek	
Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish va aholi turmush darajasini yanada yaxshilashda iqtisodiy samaradorlikni oshirishning ahamiyati	577
Salamov Ibroxim, Kudratov Rizo Turdibayevich, hamdamova Nasiba Ablakulovna	
Jahon iqtisodiyoti va xalqaro savdo munosabatlari	582
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Xo'jaqulov Inomjon Rustam o'g'li	
Xizmat ko'rsatish sohasini raqamli iqtisodiyot sharoitiga mos rivojlantirishning ayrim masalalari	586
Mirzayev Qulmamat Jonuzakovich, Sherzodova Diyora Sherzod qizi	
Turistik destinatsiyalarni rivojlantirish orqali turistik zonalarini takomillashtirish	589
Raxmonov Siyovush Turob ug'li, Ochilova Mohigul Toshtemir qizi	
Ivermektin, klozantel, iversantapulus dori vositalarining marketing tahlili	592
Raxmadullayev Humoyun Rashid o'g'li, Farmonov Nizom, Salamov Ibroxim	
Цифровая оптимизация для экологической безопасности в агропромышленном комплексе	597
Юнусов Худайназар Бекназарович, Сафарова Лола Улмасовна	

Смысловой – системный анализ процессов обработки плодов и овощей энергии начального импульса.....	602
Курбанов Жамшед Маджидович, Курбонова Мадина Жамшедовна	
Формирования алгоритма расчета эффективности транспортно-логистической системы поставок грузов.....	605
Кубаев Улугбек	
Роль и потенциал севооборота в создании устойчивых и экологически чистых систем в сельском хозяйстве на основе цифровизации	611
Юнусов Худайназар Бекназарович, Сафарова Лола Улмасовна	
Qoramollar uchun ozuqa ratsionini tuzishda innovatsion yondashuv	617
Mavlyanov Majid Tuychiyevich	
Landshaft bog'dorchilikni rivojlantirishda autocad dasturining o'rni.....	624
Ravshanov Sanjar Tolibjonovich, Sulaymonov Mirobid Abduxolikovich	
Aniq qishloq xo'jaligida o'zgaruvchan me'yorlarni qo'llash	628
Akbarov Husan O'zbekxonovich, Bekzod Qudratov	
Raqamli iqtisodiyotda neyron tarmoqlaridan foydalanishning ahamiyati	634
Otoboyeva Aziza Shakirovna	
Iqtisodiy masalalarni tahlil qilish, me'yorlash, rejalashtirish, baholash hamda bashorat qilishda korrelyatsiya va regressiya usuli	637
Aktamova Vasila Uktamovna, Axtamova Umida O'ktam qizi	
Iqtisodiy ekonometrik modelni tuzish hamda avtokorrelyatsiya mavjudligini aniqlash	641
Raximov Abdulaxad Nematovich	
O'zbekistonda qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirishda agrovoltaiika texnologiyasini qo'llash istiqbollari	646
Berdiyev G'ayrat Ibragimovich, Eshpulatov Dostonbek Baxodir o'g'li, Malikova Sevinch Telman qizi	
Развитие системы цифровизации в сельском хозяйстве и в народной медицине	650
Рахмонов Фариз Зафаржонович, Мухиддинова Сабрина Мунисовна, Усманова Лайло Рахматуллаевна, Рахмонова Хабиба Нуруллаевна	
Raqamli iqtisodiyot fanlarini o'qitishda zamonaviy pedagogik metodlar va virtual onlayn kurslardan foydalanish.....	653
Sulaymonov Mirobid Abduxolikovich	
Qishloq xo'jaligini boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari	656
Ravshanov Sanjar Tolibjonovich	
Ekin maydonlari tuproqlarini tahlil qilish va boshqarishda sun'iy intellekt tizimlaridan foydalanishning o'rni..	660
Otoboyeva Aziza Shakirovna, Artikov Farxod Sayfiddinovich, Usanov Yoqub Dilmurod o'g'li	
О некоторых нестандартных способах решения иррациональных уравнений	664
Актамова Василя Уктамовна	
Корхоналарни тугатишнинг норматив ва ташкилий-услугий таъминотини такомиллаштириш	666
Дусмуратов Раджапбай Давлатбаевич	
Юридик шахсларни тугатишнинг норматив-ҳуқуқий таъминоти.....	670
Давлетов Икрам Рахимберганович	
Саноат корхоналарида мулкый муносабатларни тартибга солишнинг илмий назарий асослари.....	674
Бобобеков Эргаш Абдумаликович	

INFLYATSION TARGETLASH REJIMINING PUL-KREDIT SIYOSATINI AMALGA OSHIRISHDAGI AHAMIYATI

Fayziyev Oybek Raximovich

I.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti nodavlat oliy ta'lim tashkiloti,
Iqtisodiyot fakulteti, "Moliya" kafedrası dotsenti, Toshkent kimyo xalqaro
universiteti mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada iqtisodiyotni davlat tomonidan pul-kredit siyosati yordamida tartibga solishda inflyatsion targetlashning ta'siri va uning mohiyati haqida qisqacha to'xtalib o'tilgan. Shuningdek, dunyo mamlakatlarining inflyatsion targetlash rejimini amalga oshirishga oid qarashlari, inflyatsion targetlash rejimining makroiqtisodiy maqsadlarga erishishdagi imkoniyatlari xususida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: monetar siyosat, pul-kredit siyosati, target, inflyatsion targetlash, investitsion faollik, inflyatsiyani jilovlash, pul massasi, to'lov balansi, kapital savdo, vositachilik operatsiyalari, kredit operatsiyalari, iqtisodiyotdagi dollarlashuv, narx-navoning barqarorligi, xarid qobiliyati.

Abstract: This article briefly describes the impact of inflation targeting and its essence in regulating the economy through the state's monetary policy. The views of countries around the world regarding the implementation of the inflation targeting regime and the capabilities of the inflation targeting regime in achieving macroeconomic goals are also presented.

Key words: monetary policy, monetary policy, target, inflation targeting, investment activity, inflation containment, money supply, balance of payments, capital trade, intermediary operations, credit operations, dollarization of the economy, price stability, purchasing power.

Аннотация: В данной статье кратко описывается влияние инфляционного таргетирования и его суть в регулировании экономики с помощью денежно-кредитной политики государства. Также представлены взгляды стран мира относительно осуществления режима инфляционного таргетирования, возможностей режима инфляционного таргетирования в достижении макроэкономических целей.

Ключевые слова: монетарная политика, денежно-кредитная политика, таргет, инфляционное таргетирование, инвестиционная активность, сдерживание инфляции, денежная масса, платежный баланс, капитальная торговля, посреднические операции, кредитные операции, долларизация экономики, стабильность цен, покупательская способность.

Mamlakatimizda olib borilayotgan keng ko'lamli iqtisodiy islohotlardan ko'zlangan maqsad shuki, aholining turmush tarzini yaxshilash va ularning farovonligini ta'minlash, pirovardida esa mamlakatimizni rivojlangan demokratik davlatlar qatoridan joy olishini ta'minlash hisoblanadi. Bu maqsadga erishish uchun esa iqtisodiyotning turli jabhalarida nafaqat bugungi, qolaversa ertangi kun talablariga ham javob beradigan tarkibiy o'zgarishlarni amalga oshirish uchun iqtisodiyot tarmoqlarida samarali va istiqbolli yo'nalishlarni alohida ajratib olib izlanishlarni olib borish muhim sanaladi. Bunday samarali va istiqbolli yo'nalishlardan biri bu – iqtisodiyotni davlat tomonidan pul-kredit siyosati yordamida tartibga solish masalasi hisoblanadi.

Mamlakatning pul-kredit siyosati deganda, pul massasi va foiz stavkalarini boshqarishga oid siyosati bo'lgan monetar siyosat tushuniladi. Bu davlatning moliya va valyuta bozoridagi inflyatsiya sur'atlari, milliy valyuta kursi, bandlik darajasi qolaversa, iqtisodiy o'sish barqarorligini nazorat qilishga qaratilgan siyosat ham deyiladi. Boshqacha qilib aytganda, mamlakatning pul-kredit siyosati, bu – milliy valyuta, to'lov balansi, narxlar, pul taklifi, moliya bozori, iqtisodiy o'sish, investitsion faollik, makroiqtisodiy va moliyaviy barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan usullar, vositalar hamda chora-tadbirlarning yig'indisi tushiniladi. Shu sababli, jahon iqtisodiyotida kuzatilayotgan turli darajadagi makroiqtisodiy va moliyaviy muammolar, inqirozlar hamda pandemiyalar sharoitida pul-kredit siyosati muntazam ravishda takomillashtirilgan¹. Shunday ekan, keyingi yillarda pul-kredit sohasida amalga oshirilgan islohotlar jarayonida valyuta siyosatini erkinlashtirish, bank xizmatlari ommabop-

1 Umarov J.M. O'zbekistonda pul-kredit siyosatini takomillashtirish yo'llari / E-journal.uz elektronnyy nauchnyy jurnal / <https://e-journal.uz/2021/06/25/>

ligini oshirish, inflyatsion targetlash rejimiga bosqichma-bosqich o'tish, bank sektorini erkinlashtirish kabi masalalarga alohida e'tibor qaratilib kelinmoqda.

Shuni alohida ta'kidlash kerakki, "... xalqaro tajriba bozor iqtisodiyoti sharoitida pul-kredit siyosatini yuritishning samarali usullaridan biri inflyatsion targetlash rejimi ekanligini ko'rsatmoqda, bunda pul-kredit bozorida Markaziy bankning faol ishtiroki, shuningdek, iqtisodiy rivojlanishning muntazam tahlili va davlat siyosati rejalarining keng yoritib borilishi inflyatsiyaning miqdoriy maqsadlariga erishishni ta'minlaydi"². Bundan tashqari, O'zbekiston MB pul-kredit siyosati samaradorligini oshirish uchun hukumatni import yo'lidagi to'siqlarni bartaraf etish, xususiyl tadbirkorlik subyektlarini temir yo'l va havo transportiga jalb qilish, ulgurji savdoni naqd pulsiz shaklga o'tkazish, imtiyozli va yo'naltirilgan kreditlardan voz kechishga chaqirmoqda³. Natijada, mamlakatda pul-kredit siyosati asta-sekinlik bilan bosqichma-bosqich ravishda erkinlashtirilmoqda.

Yuqoridagilardan kelib chiqib shuni aytish mumkinki, pul-kredit sohasida amalga oshirilgan islohotlar jarayonida inflyatsion targetlash tartibiga bosqichma-bosqich o'tish amaliyoti iqtisodiyotni davlat tomonidan pul-kredit siyosati yordamida tartibga solishning eng muhim usullaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Shu sababli ham, hozirgi kunga kelib, pul-kredit siyosatini olib borishning inflyatsion targetlash usulidan dunyoning ko'pgina rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarida faol qo'llanilib kelinmoqda. Bu usuldan faol ravishda qo'llab kelayotgan davlatlar qatorida Yangi Zelandiya, Kanada, Argentina, Armaniston, Finlandiya, Buyuk Britaniya, Braziliya, Guruziya, Isroil, Ispaniya, Polsha, Chexiya, Avstraliya, Turkiya, Shvetsiya, Yaponiya, Hindiston, Rossiya kabi 40 dan ortiq davlatlarning iqtisodiyotida uchratish mumkin. Bundan tashqari, Belorussiya va Qozog'iston Markaziy banklari ham inflyatsiaviy targetlash rejimiga o'tishni maqsad qilishgan va bu maqsadlarga erishishga xizmat qiluvchi amaliy dasturlar ishlab chiqilgan.

Yuqorida nomlari keltirilgan davlatlarning pul-kredit siyosati yo'nalishidagi tajribasidan ham shuni anglash mumkinki, bozor iqtisodiyoti sharoitida pul-kredit siyosatini yuritishning eng samarali yo'li yoki usuli bu inflyatsion targetlash rejimiga o'tish ekanligidan dalolat beradi.

Xo'sh, inflyatsiya va inflyatsion targetlashning mohiyati nimadan iborat? U qachondan boshlab mamlakatlar iqtisodiyotida qo'llanib kelinmoqda? Uning mamlakatlar iqtisodiyotiga qanday nafi bor? – degan savolning har birimizda tug'ilishi tabiiy hol, hisoblanadi.

Inflyatsiya deganda – ichki istemol bozorida aholi tomonidan xarid qilinadigan keng turdagi tovar va xizmatlar narxlarining umumiy o'sishiga aytiladi.

"Target" so'zining lug'aviy ma'nosiga e'tibor qaratadigan bo'lsak, ingliz tilidagi "target" so'zidan olingan bo'lib, "maqsad" degan ma'noni anglatadi. Bundan shuni anglab olish mumkinki, inflyatsion targetlash usulida inflyatsiyaning maqsadli ko'rsatkichi ya'ni "target" o'rnatilishi tushunish mumkin bo'ladi. Shunday ekan, inflyatsion targetlash deganda – oldindan belgilanadigan inflyatsiya darajasi (target)ni keng jamoatchilikka e'lon qilish, hamda ushbu ko'rsatkichga erishish va uni saqlab qolish jarayoni tushuniladi⁴. Boshqacha qilib aytganda, davlat organlari tomonidan mamlakatda inflyatsiya darajasini nazorat qilish maqsadida amalga oshiriladigan monetar choralar kompleksi hisoblanadi⁵. Demak, inflyatsion targetlash, bu – iqtisodiyot sohasidagi barcha sa'y-harakatlarni, inflyatsiyani jilovlash maqsadiga qaratish demakdir.

Dastlab, inflyatsion targetlash rejimi dunyo mamlakatlari iqtisodiyotiga o'tgan asrning 90-yillari boshida, aniqrog'i 1990-yilda Yangi Zelandiyada joriy etilgan. Olib borgan izlanishlarimiz shuni ko'rsatmoqdaki, 2005-yilga qadar asosan industrial rivojlangan davlatlar Markaziy banklari bu kabi targetlashga o'tishgan. 2005-yildan hozirgi davrga qadar inflyatsion targetlashga o'tgan davlatlar qatorida rivojlanayotgan davlatlarning ulushi katta qismni tashkil etmoqda⁶.

Shuni alohida ta'kidlab o'tish kerakki, pul-kredit sohasining inflyatsion targetlash rejimida Markaziy bank tomonidan inflyatsiyani o'rta muddatli maqsadli darajasi e'lon qilinadi va pul-kredit instrumentlari ushbu inflyatsioning maqsadli ko'rsatkichiga erishishga qaratiladi.

Markaziy banklarning barcha sa'y-harakatlari va makroiqtisodiy siyosatni amalga oshirishdagi har bir qadam mamlakatda inflyatsiyani pasaytirishga qaratiladi. Bundan ko'zlangan maqsad 5 %lik inflyatsiyaga erishish hisoblanadi. Bunda pul-kredit bozorida Markaziy bankning faol ishtiroki shuningdek, iqtisodiy rivojlanishning muntazam tahlili va kelgusidagi rejalarining keng yoritib borilishi inflyatsiyaning miqdoriy maqsadlariga erishishni ta'minlaydi.

Inflyatsion targetlashni samarali tatbiq etishda esa bir nechta omillarni talab etadi. Ushbu omillar 1-rasmda batafsil berilgan.

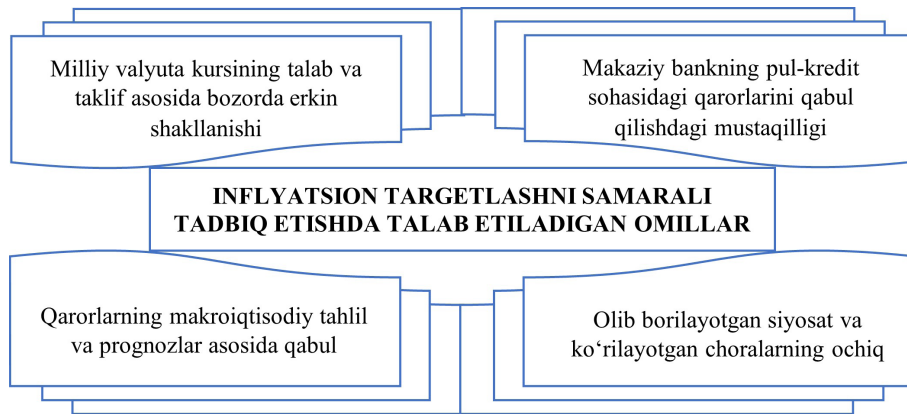
2 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 18-noyabrdagi PF-5877-sonli "Inflyatsion targetlash rejimiga bosqichma-bosqich o'tish orqali pul-kredit siyosatini takomillashtirish to'g'risida"gi Farmoni.

3 <https://www.gazeta.uz/uz/2022/11/28/monetary-policy/>

4 <https://finlit.uz/oz/articles/monetary-policy/inflation-targeting/>

5 <https://www.gazeta.uz/uz/2023/10/26/inflation-target/>

6 <https://review.uz/oz/post/inflacion-targetlas-rezimini-kullas-makroiqtisodiy-barkarorlik-va-aoli-faravonligini-taminlasning-zaruriy-sarti>

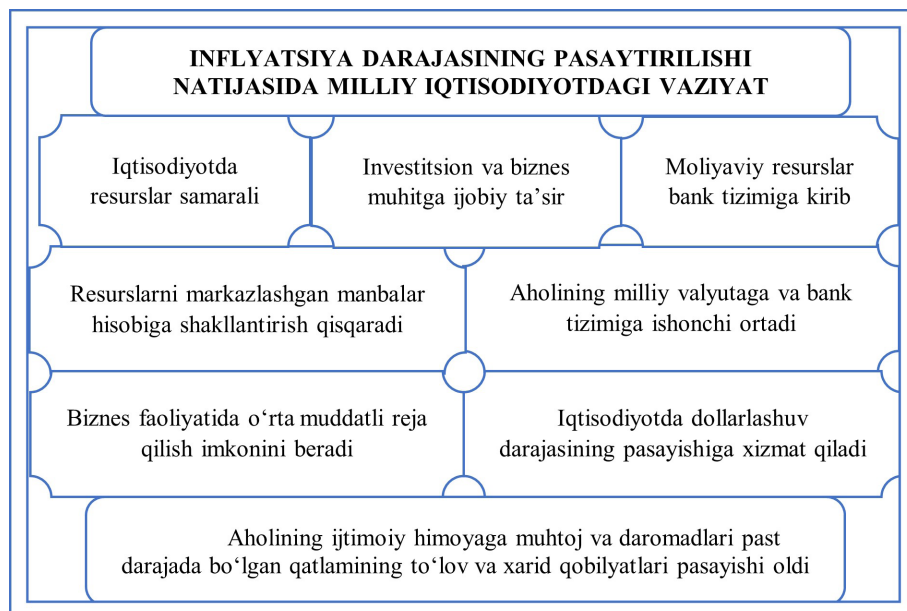

1-rasm: Inflyatsion targetlashni samarali tatbiq etishda talab etiladigan omillar⁷

Xalqaro tajribalarni o'rganish va tahlil qilish natijalaridan shuni anglash mumkinki, mamlakatimiz milliy valyutasiga ishonchni oshirish uchun ham inflyatsiyaning eng past ko'rsatkichini – 5 foiz etib belgilash va unga erishish zarur hisoblanadi. Shu boisdan ham O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 18-noyabrdagi "Inflyatsion targetlash rejimiga bosqichma-bosqich o'tish orqali pul-kredit siyosatini takomillashtirish to'g'risida"gi PF-5877-son Farmoni qabul qilindi. Mazkur Farmonning qabul qilinishi bilan O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki inflyatsion targetlash rejimiga o'tishning huquqiy asosi ta'minlandi. Bundan shuni anglash mumkinki, Markaziy bank pul-kredit siyosatida inflyatsion targetlash rejimi joriy etildi. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki 2020-yil 1-yanvardan bosqichma-bosqich inflyatsion targetlash rejimiga o'tdi.

O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki pul-kredit siyosati sharoitlarini inflyatsion targetlash rejimiga o'tkazish asnosida inflyatsiya darajasini 2021-yilda 10 % gacha pasaytirish hamda 2023-yilda 5 % darajasidagi doimiy inflyatsion maqsadli ko'rsatkichi (target)ni o'rnatish rejalashtirilgan. Mazkur rejalashtirish bilan mamlakatimizda inflyatsiyaning doimiy maqsadli ko'rsatkichining boshlang'ich faol fazasi ham boshlandi.

Inflyatsiya darajasini yanada pasaytirish borasidagi chora-tadbirlarning amalga oshirilishi aholi turmush darajasini yaxshilash va barqaror iqtisodiy o'sish uchun sharoitlar yaratishga qaratilgan iqtisodiy islohotlar samaradorligini ta'minlashning muhim omili hisoblanadi⁸. Inflyatsiya darajasining pasaytirilishi milliy iqtisodiyotda sezilarli darajada ta'sir o'tkazadi. Mamlakat taraqqiyotining eng muhim ko'rsatkichlaridan biri ham bu – inflyatsiya bo'lib, u qancha past bo'lsa, iqtisodiyot uchun shuncha yaxshi bo'ladi. Inflyatsiya darajasining pasaytirilishi natijasida milliy iqtisodiyotdagi vaziyat tubdan o'zgaradi (2-rasmga qarang).

2-rasm: Inflyatsiya darajasining pasaytirilishi natijasida milliy iqtisodiyotdagi vaziyat⁹

⁷ Muallif tadqiqotlari asosida tuzilgan.

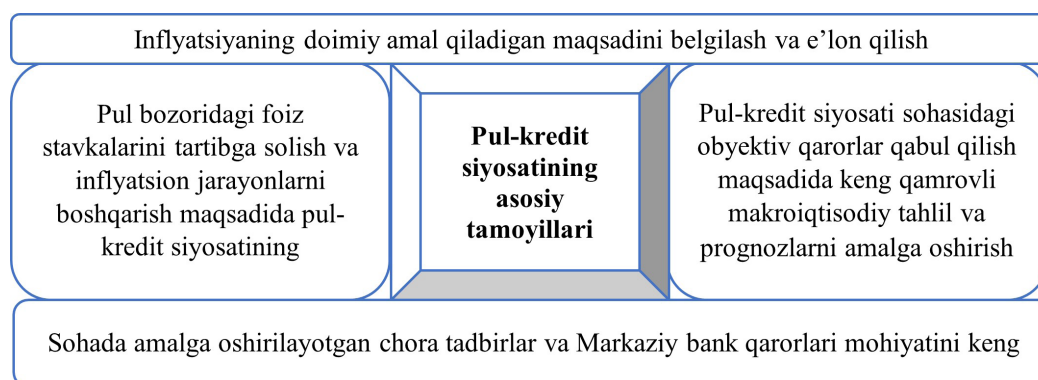
⁸ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 18-noyabrdagi PF-5877-sonli "Inflyatsion targetlash rejimiga bosqichma-bosqich o'tish orqali pul-kredit siyosatini takomillashtirish to'g'risida"gi Farmoni.

⁹ Muallif tadqiqotlari asosida tuzilgan.

Inflyatsiya natijasida, ishlab chiqarish hajmi qisqaradi va ishlab chiqarish sohasidagi kapital savdo va vositachilik operatsiyalariga oqib o'tishi kuzatiladi. Bundan tashqari, narx-navoning keskin va notekis o'zgarishi natijasida chayqovchilik kengayadi hamda davlatning moliyaviy resurslari qadrsizlanadi, qolaversa mamlakatda kredit operatsiyalari cheklanadi. Shuningdek, iqtisodiyot tarmoqlarida davlat ishtirokining hamon yuqori ulushda ekanligi, xomashyo eksportiga kuchli bog'liqlik va tarkibiy nomutanosiblik kabi hodisalar, ayniqsa, islohotlar davrida mahsulot va xizmatlar narxining o'sishini sezilarli darajada tezlashtirib yuborishi mumkin. Inflyatsion targetlashni amaliyotga tadbqiq etish orqali esa, shu kabi holatlarga yo'l qo'ymaslikka qaratilganligi bilan ham ahamiyatli hisoblanadi.

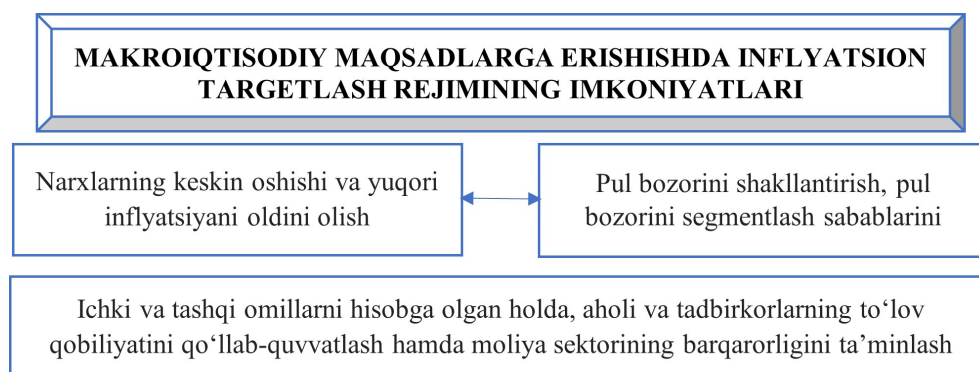
Inflyatsiya darajasining pastligi narx-navo barqarorligini bildiradi, bu esa, o'z navbatida, aholining turmush darajasiga ham, uning mehnat faoliyatiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bu omillar oxir-oqibat aholining milliy valyutaga bo'lgan ishonchini oshirishi, iqtisodiyotdagi dollarlashuv darajasini pasaytirishi, ichki va tashqi investitsiya hajmining oshishiga olib kelishi ko'zda tutilgan.

"Xalqaro hamjamiyatda Markaziy banklar pul-kredit siyosatini yuritishda tanlangan rejim doirasidagi tamoyillar, umumqabul qilingan uslub va mezonlardan kelib chiqadi"¹⁰. Shunday ekan, O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki inflyatsion targetlash mexanizmda pul-kredit siyosatining asosiy tamoyillarini belgilab berdi¹¹. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki pul-kredit siyosatining asosiy tamoyillari etib quyidagilar hisoblanadi (3-rasm).

3-rasm: Pul-kredit siyosatining asosiy tamoyillari¹²

Inflyatsion targetlash usulidan amaliyotda foydalanilganda, mamlakatda narxlar barqarorligini ta'minlash orqali o'rta muddatli istiqbolda mustahkam va barqaror iqtisodiy o'sish uchun qo'shimcha sharoitlar yaratish imkoniyati paydo bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, Markaziy bank inflyatsiya darajasining eng mos maqsad (target)ini aniqlab olib, unga pul-kredit siyosati instrumentlarini qo'llash, iqtisodiy rivojlanishni muntazam tahlil qilish va pul-kredit siyosati rejalarini keng yoritish orqali erishadi. Yana shuni alohida ta'kidlab o'tish kerakki, inflyatsion targetlash rejimidan foydalanish mamlakatning makroiqtisodiy maqsadlariga erishishda ko'plab imkoniyatlarni beradi (4-rasmga qarang).

4-rasm: Makroiqtisodiy maqsadlarga erishishda inflyatsion targetlash rejimining imkoniyatlari¹³

¹⁰ O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining "Pul-kredit siyosatining 2023-yil va 2024-2025-yillar davriga mo'ljallangan asosiy yo'nalishlari". O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki, 2022. B. 117 (26).

¹¹ <https://daryo.uz/k/2019/11/20/ozbekiston-markaziy-banki-2020-yildan-inflyatsion-targetlash-rejimiga-otishni-boshlaydi>

¹² O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 18-noyabrdagi PF-5877-sonli "Inflyatsion targetlash rejimiga bosqichma-bosqich o'tish orqali pul-kredit siyosatini takomillashtirish to'g'risida"gi Farmonidagi ma'lumotlar asosida muallif ishlarnasi.

¹³ Muallif tadqiqotlari asosida tuzilgan.

Markaziy bank tomonidan samarali pul-kredit siyosati yuritilishi natijasida iqtisodiyotda inflyatsiyaning barqaror past darajasi ta'minlanishi va narxlardagi keskin tebranishlarning oldi olinishi, o'z navbatida, aholi turmush farovonligini oshirish va biznes yuritish uchun qulay muhitni yaratishga asosiy poydevorlardan biri bo'lib xizmat qiladi¹⁴.

Iqtisodchi olim T.Bobakulovning¹⁵ izlanishlari shuni ko'rsatmoqdaki, inflyatsion targetlashdan pul-kredit siyosatining indikatori sifatida foydalanish uchun ikkita sharoit mavjud bo'lishi lozim. Birinchidan, Markaziy bank mustaqil pul-kredit siyosatini amalga oshirish imkoniyatiga ega bo'lishi lozim. Markaziy bank hukumat maqbul deb hisoblagan inflyatsiya darajasiga erishish uchun monetar instrumentlarni erkin tanlash huquqiga ega bo'lishi lozim. Mamlakatda budjet-soliq siyosatining talablari pul-kredit siyosatini ishlab chiqishda ustuvor yo'nalishlar sifatida inobatga olinmasligi lozim. Boshqacha qilib aytganda, mamlakatda "budjet gegemonligi" tushunchasi mavjud bo'lmasligi lozim. Ikkinchidan, inflyatsiyaning maqsadli ko'rsatkichi indikator sifatida tanlab olinishi uchun ish haqining o'sishi, aholi bandligi darajasi va almashuv kursi bo'yicha maqsadli ko'rsatkichlar belgilanmasligi lozim. Buning sababi shundaki, milliy valyutaning xorijiy valyutaga nisbatan kursining belgilanishi Markaziy bankni, o'zining pul-kredit siyosatini, ana shu ko'rsatkichni bajarish uchun moslashtirishga majbur qiladi. Bu esa, o'z navbatida, Markaziy bankka inflyatsiyaning maqsadli ko'rsatkichini ta'minlash uchun monetar instrumentlardan erkin va to'liq foydalanish imkonini bermaydi. Natijada, pul-kredit siyosatining taktik maqsadlarining mazmunida ikki yoqlamalik, qarama-qarshilik yuzaga keladi.

Inflyatsion targetlash rejimining joriy qilinishi iqtisodiyotda narx-navoning barqarorligiga, o'rta va uzoq muddatli istiqbolda yuqori o'sishga xizmat qiladi.

Inflyatsiyaning uzoq muddatda past va barqaror bo'lishi aholi daromadlarining ayniqsa kam daromadli qatlamining xarid qobiliyatini saqlab qolish imkoniyatini beradi va ularni jamg'arishga sharoit yaratadi. Tad-birkorlarga uzoq muddatga rejalar tuzish imkoniyatini beradi. Uzoq muddatli investitsiyalar kiritishga bo'lgan ishonchni oshiradi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, inflyatsion targetlash rejimiga o'tish O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotini rivojlantirishning zamonaviy, innovatsion rivojlanish yo'lga o'tish bosqichida inflyatsiyaga qarshi kurashning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Shunday ekan, inflyatsiyaning maqsadli ko'rsatkichi (targeti) ga erishish uchun pul-kredit siyosati mexanizmlari bosqichma-bosqich ushbu usulga o'tkazilib, inflyatsiyani pasaytirishda hozirgi kunning eng samarali instrumenti sifatida foydalanilish mumkin bo'ladi. Iqtisodiyotda uzoq muddatli rejalashtirishni yo'lga qo'yilishi esa, iqtisodiy va ijtimoiy muhit yaxshilanib yuqori iqtisodiy o'sish bilan birga mamlakatning ishlab chiqarish potentsiali ham oshib boraveradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 18-noyabrda PF-5877-sonli "Inflyatsion targetlash rejimiga bosqichma-bosqich o'tish orqali pul-kredit siyosatini takomillashtirish to'g'risida"gi Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining "Monetar siyosatning 2019-yil va 2020–2021-yillar davriga mo'ljallangan asosiy yo'nalishlari". O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki, 2018. B. 119 (8).
3. O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining "Pul-kredit siyosatining 2023-yil va 2024-2025-yillar davriga mo'ljallangan asosiy yo'nalishlari". O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki, 2022. B. 117 (26).
4. Umarov J.M. O'zbekistonda pul-kredit siyosatini takomillashtirish yo'llari / E-journal.uz elektronnyy nauchnyy jurnal / <https://e-journal.uz/2021/06/25>.
5. Fayziyev O. Maxqulov R. Pul-kredit siyosatini olib borishda inflyatsion targetlash usulini qo'llash amaliyotining afzalliklari. "Agroiqtisodiyot". – Toshkent, 2023. – № 3. – B. 137–140.
6. <https://www.gazeta.uz/uz/2022/11/28/monetary-policy>.
7. <https://finlit.uz/oz/articles/monetary-policy/inflation-targeting>.
8. <https://www.gazeta.uz/uz/2023/10/26/inflation-target>.
9. <https://review.uz/oz/post/inflacion-targetlas-rezimini-kullas-makroiqtisodij-barkarorlik-va-aoli-farovonligini-taminlasning-zarurij-sarti>.
10. <https://daryo.uz/k/2019/11/20/ozbekiston-markaziy-banki-2020-yildan-inflyatsion-targetlash-rejimiga-otishni-boshlaydi>
11. <https://review.uz/oz/post/inflyatsion-targetlash-va-uning-ziga-xos-xususiyatlari>.

14 O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining "Monetar siyosatning 2019-yil va 2020–2021-yillar davriga mo'ljallangan asosiy yo'nalishlari". O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki, 2018. B. 119 (8)

15 <https://review.uz/oz/post/inflyatsion-targetlash-va-uning-ziga-xos-xususiyatlari>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Alfraganus universiteti dotsenti, i.f.f.d. (PhD) Fayziyev Oybek Raximovichning umumiy tahriri ostida nashrga tayyorlandi.

O'zbek tili muharriri: Ulug'bek Eshmuradov

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Rus tili muharriri: Abdimo'min Alikulov, i.f.d., professor

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Bobur Ochilov

2024. Maxsus son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027
Topshirildi: 10.04.2024-yil. Nashrga ruxsat etildi: 19.04.2024-yil.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O‘zbekiston Respublikasi
Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro‘yxatdan
o‘tkazilgan.